

1. İDARE HUKUKU KAVRAMI

İdare hukuku, temeli anayasada belirlenen, idarenin faaliyet ve örgütlenmesine ilişkin kurallar öngören, kamuya tanınan üstünlük ve ayrıcalıklar ile bireye tanınan hak ve hürriyetlerin dengelenmesini sağlayan hukuk dalıdır.

İdare Hukuku'nun konusunu devlet idaresi (kamu idaresi) oluşturur.

İdare, kamu idaresi olarak, belli başlı iki anlamda kullanılmaktadır.

Organik Anlamda İdare: İdarenin, organı, kuruluşu, personeli, teşkilatı organik idaredir.

Fonksiyonel Anlamda İdare: İdarenin faaliyetleri, eylemleri, işlemleri ve görevleri fonksiyonel idaredir.

Bir devletin belli başlı üç görevi vardır: Yasama, yürütme ve yargı görevi

Devlet bu görevlerini yerine getirmek için üç organa sahiptir. Yasama organı, yürütme organı ve yargı organı.

2. TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİ İDARESİNİN GÖREVLERİ

Milli güvenliğin korunması: Türkiye de iç ve dış güvenliğin korunmasından ve Türk silahlı kuvvetlerinin yurt savunmasına hazır bulundurulmasından TBMM'ye karşı Cumhurbaşkanı sorumludur.

Kolluk faaliyetleri: İdarenin Kamu düzenini korumak ve sağlamak amacıyla yapmış olduğu faaliyetlerdir.

Kamu hizmetleri: İdare organlarının bayındırlık, eğitim, sağlık, haberleşme gibi konulardaki faaliyetleridir.

Özendirme ve destekleme (teşvik) faaliyetleri: İdare belirli kişi, sektör veya çalışmalarını kamu yararı amaçlı olarak destekleyebilir. Tarım ve sanayi teşvikleri bunlara örnek verilebilir.

İç düzen (özyönetim) faaliyetleri: İdarenin doğrudan topluma yönelik olmayan, ancak kamuya karşı diğer görevlerini düzenli, etkin ve amacına uygun olarak yerine getirebilmek için personel

alımını, ihtiyaç duyduğu araç-gereç, malzemeyi ve taşınır-taşınmaz mallar ve maddi kaynakları sağlamaya yönelik faaliyetleridir.

Planlama faaliyetleri: Doğrudan idari fonksiyonun kapsamına girmeyen planlama faaliyetleri.

3. İDARE HUKUKUNUN KAYNAKLARI

Asli Kaynaklar:

Anayasa

Kanun = KHK = Uluslararası Antlaşmalar

Yönetmelik

Diğer düzenleyici işlemler

İdari teamül ve tatbikat

Hukukun genel ilkeleri

Yardımcı Kaynaklar: Yargısal içtihatlar, Doktrin

4. İDARE HUKUKUNA HÂKİM OLAN İLKELER

İdareyi doğrudan etkileyen anayasal ilkeler:

- Hukuk devleti ilkesi
- Laiklik ilkesi
- İdarenin kanuniliği ilkesi
- Merkezden ve yerinden yönetim ilkeleri
- Yetki genişliği
- Kamu tüzel kişiliği
- İdarenin bütünlüğü ilkesi
- Kanunsuz emir
- Savunma alınmadan kamu görevlilerine disiplin cezası verilemeyeceği ilkesi

“**Hukuk devleti ilkesi**, insan haklarına saygılı ve bu hakları koruyucu âdil bir **hukuk** düzeni kuran ve bunu devam ettirmekle kendini yükümlü sayan, bütün davranışlarında **hukuk** kurallarına ve Anayasa'ya uygun, bütün eylem ve işlemleri yargı denetimine bağlı olan **devlet** demektir”

Lâiklik, din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması ve her vatandaş için vicdan hürriyetinin sağlanması demektir. Atatürk'e göre “lâiklik” yalnız din ve dünya işlerinin ayrılması demek değildir. Tüm yurttaşların vicdan, ibadet ve din özgürlüğü demektir.

İdarenin Kanuniliği İlkesi (Kanuni İdare İlkesi); Anayasanın 123. Maddesine göre; idarenin kuruluş ve görevleri kanunla düzenlenmesidir.

Merkezden Yönetim İlkesi; İdarenin topluma sunacağı hizmetlerin başkent adı verilen devlet merkezinden ve tek elden yürütülmesidir.

Merkezden Yönetimin Özellikleri

• Tüm idari hizmetler merkezde toplanmıştır.

Vatandaşlara sunulacak tüm idari hizmetler merkezde toplanmıştır. Bu hizmetlere ilişkin kararları alma ve uygulama yetkisi merkezdeki sayıları belirli ve sınırlı yetkililere ait olup, bu hizmetlerin yürütülmesinden doğacak sorumluluklar da merkeze aittir.

• Bir taşra örgütü vardır

Merkezde toplanan idari hizmetlerin tüm ülke düzeyinde uygulanabilmesi için, merkezin tüm ülkeye yayılmış bir taşra teşkilatına ihtiyaç vardır. Taşradaki yetkililerin kendilerine ait karar alma yetkisi olmayıp merkezdeki yetkililerin emir ve talimatları doğrultusunda hizmetleri yerine getirirler.

• Tüm kaynaklar da merkezde toplanmıştır

İdari hizmetlerin yürütülmesi için gerekli tüm parasal kaynaklar ile araç ve gereçler de merkezde toplanmıştır

• Merkezden yönetimde tek bir tüzel kişilik vardır.

Merkezden yönetimde tek bir tüzel kişilik vardır o da devlet tüzel kişiliğidir. Bunu tek bütçe, tek mal varlığı ve tek karar organı olarak düşünebiliriz.

Yetki Genişliği İlkesi

Yetki genişliği ilkesi, merkezden yönetim ilkesinin en önemli sakıncası olan bürokrasi ve kırtasiyeciliği ortadan kaldırmak için düşünülmüş bir araçtır.

Merkezi idarenin taşradaki amirlerine belli konularda merkeze danışmadan, merkez adına kendiliklerinden karar alma yetkisinin verilmesine yetki genişliği denir.

Anayasaya göre ülkemizde yetki genişliği ilkesi yalnızca merkezi idarenin taşra örgütlerinden il genel idaresinde vali tarafından uygulanmaktadır.

Yerinden Yönetim İlkesi

Merkezden yönetimin tersine, yerinden yönetim, topluma sunulacak bazı idari hizmetlerin devlet merkezinden ve tek elden değil, merkezi idare teşkilatı içinde yer almayan ve merkezi idare hiyerarşisine dâhil olmayan kamu tüzel kişileri tarafından yürütülmesidir.

Yerel Yönetim-Mahalli İdare

Belli bir yörede oturanlara, salt orada oturmaları dolayısıyla ortaya çıkan ortak gereksinimlerini karşılamak amacıyla tanınan özerkliği (kamu tüzel kişiliğini) ifade etmektedir.

Anayasaya göre il özel idaresi, belediye ve köy olmak üzere üç yerel yönetim (mahalli idare) kuruluşu vardır.

Kamu Tüzel Kişiliği

Kamu tüzel kişileri, Devlet tarafından yasayla veya yasanın açıkça verdiği yetkiye dayanılarak idari işlemle kurulan üstün ve ayrıcalıklı yetkilerle donatılmış kendilerine ait bütçeleri, mal varlıkları, personeli ve karar organı olan kuruluşlardır.

Bu kuruluşlar; il özel idaresi, belediye, köy, TRT, Üniversiteler, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları vb. dir.

Kamu tüzel kişileri; kamulaştırma yapabilme, vergiden muaf tutulma, personelinin memur sayılabilmesi vb. üstün ve ayrıcalıklı yetkilere sahiptir.

İdarenin Bütünlüğü İlkesi

İdareyi oluşturan örgütler, ilk bakışta birbirlerinden ayrı ve parçalanmış bir görünüm gösterebilirler dahi, gerek kuruluş ve gerek görevleri yönünden birbirlerinden tamamen bağımsız

olarak düşünülemezler. Nitekim Anayasanın 123. Maddesinin 1. Fıkrasında idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu açıkça belirtilmiştir.

İdarenin kuruluş ve görevleri yönünden bütünlüğü, hiyerarşi ve idari vesayet olarak adlandırılan iki hukuki araçla sağlanır.

Hiyerarşi; merkezi idare kuruluşlarının arasındaki bütünlüğü sağladığı gibi, aynı tüzel kişilik içinde yer alan çeşitli örgüt ve birimler arasında da bütünlüğü sağlamaktadır.

İdari vesayet; merkezi idare kuruluşları ile yerinden yönetim kuruluşları arasındaki bütünlüğü sağlayan hukuki araçtır.

Düzenleyici İdari İşlemler

Belirli kişilere ve durumlara ilişkin olmayıp genel ve soyut ve kişilik dışı, objektif kurallar koyan idari işlemlere düzenleyici idari işlem denir. İdarenin düzenleyici işlemlerinden bir kısmı Anayasada yer alırken bir kısmı Anayasa da yer almaz ve bunlara adsız düzenleyici işlemler denir.

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ve yönetmelik Anayasada yer alan düzenleyici idari işlemlerdendir.

2017 yılında yapılan Anayasa değişiklikleriyle; Cumhurbaşkanı, Bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelikler çıkarabilirler.

5. BİREYSEL İDARİ İŞLEMLER (İDARİ KARARLAR)

Belirli kişilere ve durumlara yönelik, somut, sübjektif hukuki durumlar yaratan idari işlemlerdir. Örneğin, atama, kamulaştırma, ruhsat verme, tahakkuk işlemleri vb.

İdari kararlar, idarenin tek yanlı olarak iradesini açıklamasıyla alınırlar. İdari kararlar, kural olarak ilgililerin rıza ve muvafakatine bağlı değildirler. Bu durum idari kararların tek yanlı olmasının bir sonucudur.

Hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan kanuni idare ilkesi uyarınca, idarenin almış olduğu bir kararı re'sen icra edebilmesi için yasal bir izne gerek vardır. İdarenin almış olduğu bir kararı re'sen icra edebilme yetkisi yok ise yapmış olduğu işlemlerini yürütemek için adli yargıya veya adli icraya başvurmak zorundadır.

İdari işlemler hukuka uygunluk karinesinden yararlanır. Yani idari işlemler, yapıldıkları anda hukuka uygun varsayılırlar. Çünkü idare, Anayasa ve kanunlara uygun davranmak zorundadır ve bu yüzden yapmış olduğu işlemler, yapıldıkları anda hukuka uygun kabul edilirler.

Yargısal Denetime Tabi Olma

Anayasaya göre, idarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolu açıktır.

İdari Kararların Unsurları

İdari Yargılama Usulü Kanununa göre idari işlemlerin **yetki, şekil, sebep, konu ve maksat** olmak üzere beş unsuru vardır.

Yetki: İdari işlemlerin, herhangi bir organ, makam veya kamu görevlisi tarafından değil, Anayasa ve kanunların yetkili kıldığı organ, makam ve kamu görevlileri tarafından alınırlar.

Yetki Gaspi: İdarenin görev alanına giren bir konuda idare adına irade açıklamaya yetkili olmayan bir merciin ya da kamu görevlisinin karar alması kişi yönünden yetkisizlik olarak adlandırılır ve bu sakatlığa yetki gaspı adı verilir.

Yetki Devri: Yetki devri, karar alma yetkisinin bir makamdan diğer bir makama geçmesidir.

İmza Devri: İmza devri, bir işlemi imzayla belgelendirme yetkisinin bir kişiden diğer bir kişiye geçmesidir.

Yetki devrinde karar alma yetkisi yetkiyi devreden makamdan ayrılmakta ve kendisine yetki devredilen makama geçmektedir. Yani kendisine yetki devredilen makam, kendi adına ve kendi hesabına işlem yapmaktadır.

İmza devrinde ise karar alma yetkisi imza yetkisini devreden makamda kalmakta, sadece kararın imza ile belgelendirilmesi yetkisi devredilmektedir. Yani kendisine imza devredilen kişi, imzayı devreden kişi adına ve hesabına işlem yapmaktadır.

Şekil: İdari işlem ve kararlar kural olarak yazılı şekle tabidir. Bu işlemlerin kamu görevlisince imza edilmiş olması gereklidir. İmzalanmamış bir işlem yok hükmündedir. İstisnai durumlarda, idare sözlü olarak işlem tesis edebileceği gibi, susarak da işlem tesis edebilir

Sebep ögesi, idareyi bir işlemi yapmaya sevk eden hukuki veya fiili etkidir. Bu etkenler işlemden önce gelir ve onun dışında yer alır. Diğer bir ifadeyle “sebep “ işlemin gerekçesini ifade eder.

Konu: İdari işlemlerin doğuracağı hukuki sonuç, kanunlarla belirlenir. Dolayısıyla idari makamlar, idari işlem tesis ettiklerinde, kanunlarda gösterilen hukuki sonuçları gerçekleştirmek zorundadırlar.

Maksat: İdari işlemlerin yöneldiği yegâne amaç kamu yararının sağlanmasıdır. Kişisel, felsefi, dini amaçlarla veya siyasi nedenlerle yapılan idari işlemler maksat yönünden hukuka aykırı hale gelir.

İdari Kararlardaki Sakatlıklara Uygulanacak Yaptırım Türleri

Çok ağır ve bariz hukuki sakatlıklarda **yokluk** ve diğer sakatlıklarda ise **hükümsüz kılma** yaptırımları uygulanır.

Yokluk: İdarenin, hiçbir biçimde hukukla bağdaşmayan, asla yapamayacağı, yetkilerinin tamamıyla dışında tesis ettiği açık, bariz ve ağır biçimde hukuka aykırı sakat işlemler.

6. İDARENİN YETKİLERİ

İdare, kanunları uygulamak, üstlenmiş olduğu kamu hizmetlerini yürütebilmek, toplumun gereksinmelerini bu yolla karşılayabilmek için belirli kamusal üstünlükler ve yetkilerle donatılmıştır.

Bunlar:

- Örgütlenme yetkisi
- Re’sen icra yetkisi (İdari cezalar, tahsil yetkisi gibi)
- Mal edinme yetkisi (Kamulaştırma, istimlak, devletleştirme, özelleştirme gibi)

Kamulaştırma

Anayasanın 46. Maddesine göre, Devlet ve kamu tüzel kişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idari irtifaklar kurmaya yetkilidir.

Kamulaştırma yapma yetkisi kural olarak Devlet ve kamu tüzel kişilerine aittir.

Yukarıda belirttiğimiz gibi istisnai hallerde ve yasayla açıkça düzenlenen durumlarda özel kişiler lehine de kamulaştırma yapılabilir.

Kamulaştırma işleminin sebebi ve amacı kamu yararıdır.

7. YARGI

Anayasaya göre yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır.

Türkiye’de yargı ayrılığı (uzman mahkeme sistemi) hâkimdir.

Mahkemelerin Bağımsızlığı İlkesi

Anayasa, yargı yetkisinin, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılacağını öngörmüştür

Hâkimler ve Savcılar Kurulu

Hâkimlik teminatının gerçekleştirilebilmesi için, hâkimlerin tayin, terfi, nakil, denetim ve disiplin gibi özlük işlerinin yürütme organı dışında kalan bir organ tarafından yürütülmesi zorunludur.

Bu nedenle Anayasa (m.159), hâkimlerin özlük işleri hakkında karar vermek üzere, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kurulup görev yapacak olan Hâkimler ve Savcılar Kurulu oluşturulmasını öngörmüştür.

Hâkimler ve Savcılar Kurulu **on üç üyeden oluşur; iki daire halinde çalışır**. Kurulun

Başkanı Adalet Bakanıdır. Adalet Bakanlığı Müsteşarı Kurulun tabîi üyesidir.

Hâkimler ve Savcılar Kurulu üyeleri Cumhurbaşkanı ve TBMM tarafından seçilir.

Yüksek Yargı Organları

Anayasa, kanunların anayasaya uygunluğunu denetlemek için **Anayasa Mahkemesini**; temyiz mercii olarak idari yargı alanında **Danıştay**ı, adli yargı alanında **Yargıtay**ı; mahkemeler arasındaki görev ve yetki uyuşmazlıklarını çözmek için **Uyuşmazlık Mahkemesini**; idarenin mali denetimi alanında görev yapmak üzere **Sayıştay**ı ve seçim uyuşmazlıklarını kesin karara bağlamak üzere **Yüksek Seçim Kurulunu** öngörmüş bulunmaktadır.

Adli Yargı

Geniş bir uygulama alanına sahip olan adli yargı, hukuk ve ceza yargısından oluşmaktadır. Diğer yargı kollarının görevine girmeyen davalara adli yargıda bakılır.

Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile **Bölge Adliye Mahkemelerinin** Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanuna göre, adli yargı ikinci derece mahkemeleri, bölge adliye mahkemeleridir

Adli yargı alanında en üst mahkeme, **Yargıtay**'dır. Yargıtay, adliye mahkemelerince verilen ve kanunun başka bir adli yargı merciiine bırakmadığı nihai kararları ve hükümleri son merci olarak inceleyip karara bağlar. Ayrıca, kanunla belirtilen davalara ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

İdari Yargı

İdari yargı mercileri; Danıştay, Bölge İdare Mahkemeleri, İdare ve Vergi Mahkemeleri'nden oluşur.

DANIŞTAY

Danıştay sadece Ankara'da örgütlenmiş; Bölge İdare Mahkemeleri, İdare ve Vergi Mahkemeleri ise ilçelerde değil sadece bazı illerde teşkilatlanmıştır.

Danıştay esas olarak bir temyiz mercii olup kanunda belirtilen hallerde aynı zamanda bir danışma merciidir.

Danıştay; dokuzu dava, biri idari daire olmak üzere on daireden oluşur.

Danıştay'daki dairelerin her biri ayrı mahkeme gibi olup her dairenin kendi görev alanı var ve her daire sadece kendi görev alanındaki idari uyuşmazlıklarla ilgili davalara bakar.

Bu daireler bir başkan dört üyeden oluşan beşer kişiyle toplanıp oy çokluğu veya oybirliği ile karar vermektedirler.

Ayrıca bu dairelerin bir kısmı vergi dava dairesi bir kısmı ise idari dava dairesi olarak görev yapmaktadır. Vergi daireleri vergi uyuşmazlıklarına idari daireler idari uyuşmazlıklara bakar. Bunların üstünde İdari Dava Daireleri Kurulu ve Vergi Dava Daireleri Kurulu şeklinde iki heyet vardır. Bunlar da bu dairelerin ilk derece mahkemesi olarak baktığı davaların temyiz merciidir.

İdari yargı teşkilatında Danıştay'ın bu yapısının altında Bölge İdare Mahkemeleri vardır. Bu mahkemeler birkaç şehri içine alacak şekilde örgütlenmiştir. Bölge İdare Mahkemeleri hiçbir davaya ilk derece mahkemesi olarak bakamayıp, istinaf mercii olarak idare ve vergi mahkemelerinin kesinleşmeyen kararlarına karşı yapılan istinaf başvurularını incelemekle ve bazı durumlarda dosyaların esası hakkında karar vermekle görevlidir.

Danıştay'ın ilk derece mahkemesi olarak bakabildiği önemli davalar bulunmaktadır.

Bölge İdare Mahkemelerinin altında da idare ve vergi mahkemeleri bulunmaktadır. Bunlar içerisinde idare mahkemeleri idari uyuşmazlıklar hakkındaki genel görevli idari yargı merciidir.

İdari yargı sistemimizde üç derece vardır: Danıştay derecesi, Bölge İdare Mahkemeleri derecesi, idare ve vergi mahkemeleri derecesi.

Danıştay Daireleri

15 Daire vardır. Birinci Daire idari, diğerleri yargısal görev yapar.

Her daire bir başkan ve en az dört üyeden kurulur, görüşme sayısı beştir, kararlar çoğunlukla verilir. Dairelerde yeteri kadar tetkik hâkimi bulunur.

Danıştay İdari İşler Kurulu

Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri ile ilgili görüş bildirmek gibi idari işlerde görevlidir.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu

İdari Dava Daireleri Kurulu, ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'da görülen idari davaların temyiz yeri ve Bölge İdare Mahkemelerinin ısrar kararlarının temyiz mercii olup ilk derece mahkemesi olarak dava dairelerinin aldığı yürütmeyi durdurma kararlarına karşı yapılan itirazları inceleyip kesin olarak karara bağlamakla görevlidir.

Vergi Dava Daireleri Kurulu

Vergi Dava Daireleri Kurulu, ilk derece Mahkemesi olarak Danıştay'da görülen vergi davalarının temyiz yeri ve Bölge İdare Mahkemelerinin ısrar kararlarının temyiz mercii olup ilk derece mahkemesi olarak dava dairelerinin aldığı yürütmeyi durdurma kararlarına karşı yapılan itirazları inceleyip kesin olarak karara bağlamakla görevlidir.

Danıştay'ın Görevleri

İdare Mahkemeleri ile vergi mahkemelerinden verilen kararlar ve ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'da görülen davalarla ilgili kararlara karşı temyiz istemlerini inceler ve karara bağlar.

Danıştay Kanununda ve diğer kanunlarda yazılı idari davaları ilk ve son derece mahkemesi olarak karara bağlar.

Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri hakkında düşüncesini bildirir.

Danıştay ilk derece mahkemesi olarak;

- Cumhurbaşkanının kararlarına,
- Cumhurbaşkanınca çıkarılan Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri dışındaki düzenleyici işlemlere,
- Bakanlıkların ile kamu kuruluşları veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca çıkarılan ve ülke çapında uygulanacak düzenleyici işlemlere,
- Danıştay İdari Dairesince veya İdari İşler Kurulunca verilen kararlar üzerine uygulanan eylem ve işlemlere,
- Birden çok idare veya vergi mahkemesinin yetki alanına giren işlere,
- Danıştay Yüksek Disiplin Kurulu kararları ile bu Kurulun görev alanı ile ilgili Danıştay Başkanlığı işlemlerine,

karşı açılacak iptal ve tam yargı davaları ile tahkim yolu öngörülmeven kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan idari davaları karara bağlar.

Ayrıca Danıştay, belediyeler ile il özel idarelerinin seçimle gelen organlarının organlık sıfatlarını kaybetmeleri hakkındaki istemleri inceler ve karara bağlar.

Temyiz Yoluyla Danıştay’da Görülecek Davalar

İdare mahkemeleri ile vergi mahkemelerince verilen nihai kararlar ve ilk derece mahkemesi olarak Danıştay’da görülen davalarla ilgili nihai kararlar Danıştay’da temyiz yoluyla incelenir ve karara bağlanır.

İlk derece mahkemesi olarak Danıştay’da görülen davaların temyiz yeri ise konusuna göre ya İdari Dava Daireleri Kurulu ya da Vergi Dava Daireleri Kurulu’dur.

BÖLGE İDARE MAHKEMELERİ, İDARE VE VERGİ MAHKEMELERİ

Bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemeleri bu Kanunla verilen görevleri yerine getirmek üzere kurulmuş genel görevli bağımsız mahkemelerdir.

Bu mahkemeler bölgelerin coğrafi durumları ve iş hacmi göz önünde tutularak Adalet Bakanlığınca kurulur ve yargı çevreleri tespit olunur. Bu konuda İçişleri, Maliye Bakanlıkları ile Gümrük ve Tekel Bakanlığının görüşleri de alınır.

Bu mahkemelerin kaldırılmasına veya yargı çevrelerinin değiştirilmesine, İçişleri, Maliye Bakanlıkları ile Gümrük ve Tekel Bakanlığının görüşleri alınarak, Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir.

Aynı yargı çevresinde birden fazla idare veya vergi mahkemesi kurulduğu takdirde, bu mahkemeler arasındaki iş bölümü, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenir.

İdare Mahkemeleri

İdare ve vergi mahkemelerinde birer başkan ile yeteri kadar üye bulunur. Mahkeme kurulları, kural olarak başkan ile iki üyeden oluşur.

İdare mahkemeleri, vergi mahkemelerinin görevine giren davalarla ilk derecede Danıştay'da çözümlenecek olanlar dışındaki:

- İptal davalarını,
- Tam yargı davalarını,
- Kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davaları (Tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç) çözümler.

Vergi Mahkemeleri

Vergi Mahkemeleri:

- Genel bütçeye, il özel idareleri, belediye ve köylere ait vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezaları ile tarifelere ilişkin davaları,
- (a) bendindeki konularda 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun uygulanmasına ilişkin davaları,
- Diğer kanunlarla verilen işleri çözümler.

Bölge İdare Mahkemeleri

Bölge idare mahkemeleri, başkanlık, başkanlar kurulu, daireler, bölge idare mahkemesi adalet komisyonu ve müdürlüklerden oluşur. Bölge idare mahkemelerinde biri idare diğeri vergi olmak üzere en az iki daire bulunur. Dairelerde bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur.

Bölge idare mahkemeleri:

- İstinaf başvurularını inceleyip karara bağlamak,
 - Yargı çevresindeki idare ve vergi mahkemeleri arasında çıkan görev ve yetki uyuşmazlıklarını kesin karara bağlamak,
 - Diğer kanunlarda verilen görevleri yapmak,
- İle görevlidir.

Uyuşmazlık Mahkemesi

Anayasa'ya göre (m.158), Uyuşmazlık Mahkemesi adlî ve idari yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözümlemeye yetkilidir.

Uyuşmazlık Mahkemesinin kuruluşu, üyelerinin nitelikleri ve seçimleri ile işleyişi, 12.6.1979 tarih ve 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun ile düzenlenmiştir.

Bu Mahkemenin başkanlığını Anayasa Mahkemesince, kendi üyeleri arasından görevlendirilen üye yapar. Diğer mahkemelerle, Anayasa Mahkemesi arasındaki görev uyuşmazlıklarında, Anayasa Mahkemesinin kararı esas alınır

SAYIŞTAY

Anayasa'nın 160'ıncı maddesinde düzenlenen Sayıştay biri idari, diğeri yargısal olmak üzere iki görevi vardır.

Sayıştay idari görevi, genel ve katma bütçeli dairelerin bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına incelemek ve denetlemektir. Sayıştay bu görevini yaparken idari bir organ durumundadır.

Sayıştay'ın yargısal görevi ise, genel ve katma bütçeli dairelerin bütün gelir ve giderleriyle ilgili sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamaktır.

Seçim Yargısı ve Yüksek Seçim Kurulu

Anayasa'nın 79'uncu maddesine göre, Seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikâyet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin seçim tutanaklarını ve Cumhurbaşkanlığı seçimi tutanaklarını kabul etme görevi Yüksek Seçim Kurulundur.

Yüksek Seçim Kurulunun kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamaz.

ANAYASA MAHKEMESİ

1982 Anayasası'nın düzenlemesine göre, Anayasa Mahkemesi kanunların Anayasaya uygunluğunu denetlemekle görevli, “özel bir mahkeme” statüsündedir.

Üye sayısı **15** olarak belirlenmiş, **görev süresi 12** yıldır.

On beş üyeden oluşan Anayasa Mahkemesi'nin üç üyesi Türkiye Büyük Millet Meclisi, on iki üyesi ise Cumhurbaşkanı tarafından seçilir.

Anayasa Mahkemesinin Görevleri

1. Kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasaya şekil ve esas bakımlarından uygunluğunu denetlemek; Anayasa değişikliklerini ise sadece şekil bakımından incelemek ve denetlemek.
2. Bireysel başvuruları karara bağlamak
3. Cumhurbaşkanını, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanını, Cumhurbaşkanı yardımcılarını, bakanları, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay Başkan ve üyelerini, Başsavcılarını, Cumhuriyet Başsavcısı vekilini, Hâkimler ve Savcılar Kurulu ve Sayıştay Başkan ve üyelerini, Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanların görevleri ile ilgili suçlardan dolayı Yüce Divan (Ceza Mahkemesi) sıfatıyla yargılamak. Cumhurbaşkanını görevi ile ilgili suçların yanı sıra kişisel suçlarından dolayı yargılamak. Yüce Divan'da savcılık görevini Cumhuriyet Başsavcısı yapar. Yüce Divanın kararları kesindir.
4. Siyasi partilerin kapatılması davalarına bakmak
5. Siyasi partilerin mali denetimini yapmak

6. Milletvekillerinin yasama dokunulmazlıklarının kaldırılmasına veya üyeliklerinin düştüğüne dair TBMM kararlarına karşı açılan iptal davalarına bakmak

İDARİ TEŞKİLAT

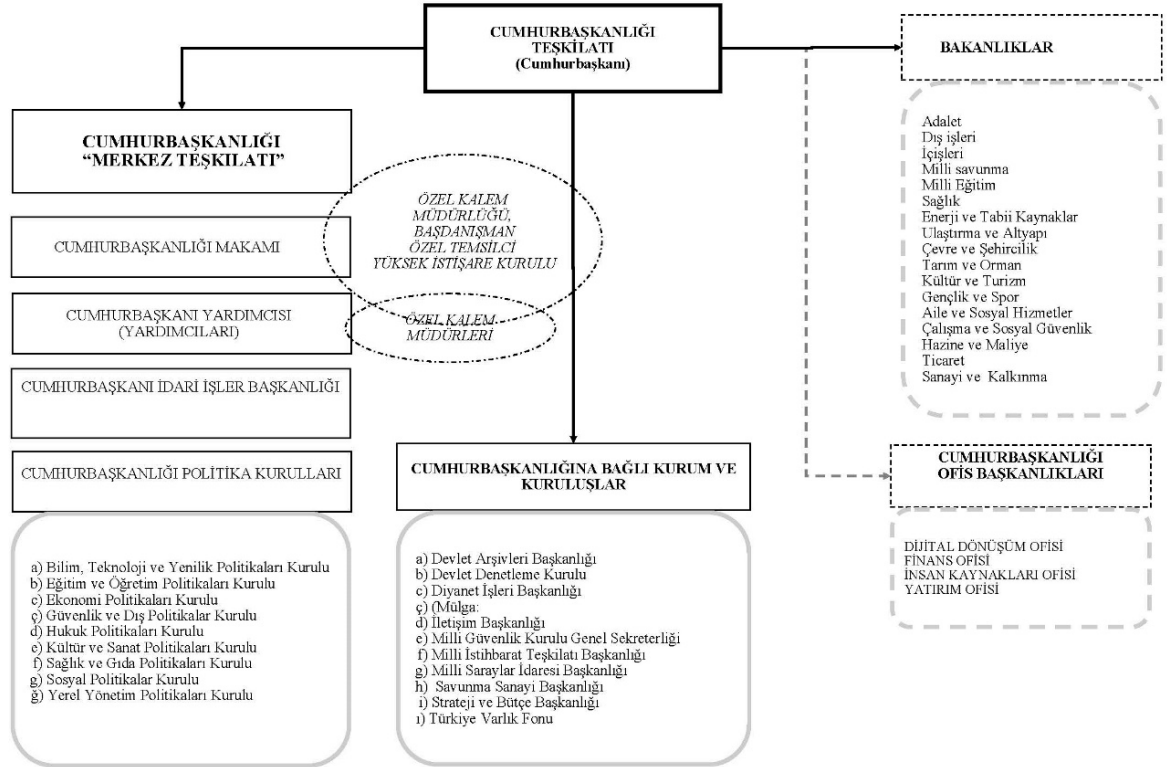
Türkiye Cumhuriyeti İdaresi, Anayasaya göre, merkezden ve yerinden yönetim ilkelerine dayanır.

MERKEZİ İDARE

Merkezi idarede tek bir tüzel kişilik vardır o da devlet tüzel kişiliğidir. Merkezi idare başkent teşkilatı ile başkent teşkilatına bağlı taşra teşkilatından oluşmaktadır.

Başkent Teşkilatı

Merkezi idarenin başkent örgütü, Cumhurbaşkanlığı teşkilatı ve başkente yardımcı kuruluşlardan oluşur.

CUMHURBAŞKANLIĞI TEŞKİLATI

Cumhurbaşkanlığı Makamı

Cumhurbaşkanlığı Özel Kalem Müdürlüğü

Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı

Cumhurbaşkanı Yardımcıları

Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları

Cumhurbaşkanlığına Bağlı Kurum ve Kuruluşlar

Bakanlıklar

İdari Kurul ve Konseyler

Cumhurbaşkanlığı Ofisleri

Cumhurbaşkanlığı Makamı

Cumhurbaşkanı Devletin başıdır. Yürütme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir. Cumhurbaşkanı, Devlet başkanı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyetini ve Türk Milletinin birliğini temsil eder; Anayasanın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin eder.

Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı

En yüksek Devlet memuru olan İdari İşler Başkanı, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığının en üst amiridir.

İdari İşler Başkanı, Cumhurbaşkanlığı Özel Kalem Müdürü, Başdanışmanlar, Danışmanlar ve Genel Müdürler **Cumhurbaşkanı tarafından**; diğer personel ise üniversite öğretim elemanları gibi istisnalar saklı kalmak kaydıyla **İdari İşler Başkanı tarafından** atanır veya görevlendirilir.

Cumhurbaşkanı Yardımcıları

Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olanlar arasından Cumhurbaşkanı tarafından atanır ve görevden alınır. Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, Anayasanın 81 inci maddede yazılı şekilde Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde andıçerler.

Cumhurbaşkanlığı makamının herhangi bir nedenle boşalması halinde, yenisi seçilene kadar en yaşlı Cumhurbaşkanı yardımcısı Cumhurbaşkanlığına vekâlet eder ve Cumhurbaşkanına ait yetkileri kullanır.

Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları

Cumhurbaşkanlığı bünyesinde aşağıda yer alan kurullar kurulmuştur.

- Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulu.
- Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu.
- Ekonomi Politikaları Kurulu.
- Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu.
- Hukuk Politikaları Kurulu.
- Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu.
- Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu.
- Sosyal Politikalar Kurulu.
- Yerel Yönetim Politikaları Kurulu.

Cumhurbaşkanlığına Bağlı Kurum ve Kuruluşlar

Aşağıda yer alan kurum ve kuruluşlar Cumhurbaşkanlığına bağlı olup, kanunları ve/veya Cumhurbaşkanlığı kararnamelerindeki hükümlere tabidir.

- Devlet Arşivleri Başkanlığı
- Devlet Denetleme Kurulu
- Diyanet İşleri Başkanlığı
- İletişim Başkanlığı
- Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği
- Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı
- Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı
- Savunma Sanayi Başkanlığı
- Strateji ve Bütçe Başkanlığı
- Türkiye Varlık Fonu

Bakanlıklar

Bakanlıkların Kurulması: Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.

Bakanların Atanması: Bakanlar, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olanlar arasından Cumhurbaşkanı tarafından atanır ve görevden alınır. Bakanlar, 81 inci maddede yazılı şekilde Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde andiçerler. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, bakan olarak atanırlarsa üyelikleri sona erer.

Bakan Yardımcıları

Bakan Yardımcıları, bakanın emrinde ve onun yardımcısı olup bakanlık hizmetlerini bakan adına ve bakanın direktif ve emirleri yönünde, bakanlığın amaç ve politikalarına, kalkınma planlarına ve yıllık programlara, stratejik plan ve performans hedefleri ile hizmet gereklerine, mevzuat hükümlerine uygun olarak düzenler ve yürütür.

Bakan ve her kademedeki Bakanlık yöneticileri sınırlarını açıkça belirtmek ve yazılı olmak kaydıyla, yetkilerinden bir kısmını alt kademelere devredebilir. **Yetki devri**, uygun araçlarla ilgililere duyurulur.

Bakanlık Merkez Teşkilatı

Bakanlık merkez teşkilatı, bakanlığın sorumlu olduğu hizmetlerin yürütülmesi, bu hizmetlerle ilgili amaç ve politika tayini, planlama, kaynakları düzenleme ve sağlama, koordinasyon, gözetim ve takip, idareyi geliştirme ve denetim gibi görevleri yerine getirmek üzere gerekli birimlerden meydana gelir.

Bakanlık Taşra ve Yurtdışı Teşkilatı

Bakanlığın kuruluş amaçlarını gerçekleştirmek ve yürütmekte oldukları hizmetleri vatandaşlara sunmakla görevli bakanlık taşra teşkilatı, ihtiyaca göre aşağıdaki kuruluşların tamamından veya birkaçından meydana gelecek şekilde düzenlenir.

- İl valisine bağlı il kuruluşları,
- Kaymakama bağlı ilçe kuruluşları,
- Doğrudan merkeze bağlı taşra kuruluşları.

Yurtdışı Teşkilatı; kamu kurum ve kuruluşlarının yurtdışında devamlı veya geçici görev yapan, dış temsilcilik niteliği taşıyan veya taşımayan bütün kuruluşlarıdır.

İDARİ KURUL VE KONSEYLER

Çeşitli kanunlarla görev verilmiş, kurul, konsey ve komisyonlar şu şekildedir:

- Malvarlığının Dondurulmasını Değerlendirme Komisyonu,
- Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu,
- Ekonomik İşler Olağanüstü Hal Koordinasyon Kurulu,
- 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanununun 7 nci maddesinde belirtilen Kurul,
- İthalatta Haksız Rekabeti Değerlendirme Kurulu,
- Bireysel Emeklilik Danışma Kurulu,
- Asgari Ücret Tespit Komisyonu,
- 4/12/2003 tarihli ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununun 16 ncı maddesinde belirtilen Komisyon,
- Toptancı Hal Konseyi
- Göç Kurulu

CUMHURBAŞKANLIĞI OFİSLERİ

- Dijital Dönüşüm Ofisi,
- Finans Ofisi,
- İnsan Kaynakları Ofisi
- Yatırım Ofisi

Ofisler, Cumhurbaşkanlığına bağlı, özel bütçeli, kamu tüzel kişiliğini haiz, idarî ve malî özerkliğe sahiptir.

MERKEZE BAĞLI YARDIMCI KURULUŞLAR

Milli Güvenlik Kurulu

Anayasa Hukuku bölümünde Milli Güvenlik Kurulunu detaylı olarak incelediğimiz için burada tekrar bu kuruluştan bahsetmeyeceğiz.

Danıştay

Danıştay, hem yönetsel yargı sisteminin en üst düzey yüksek mahkemesi, hem de merkezi yönetimin en yüksek danışma ve inceleme birimidir.

Danıştay; dokuzu dava biri idari daire olmak üzere toplam on daireden oluşur.

Danıştay'ın görevleri idari görevleri ve yargısal görevleri olmak üzere ikiye ayrılır.

Danıştay kararlarının türü ve özellikleri

Danışma kararları: Danıştay'ın belli hukuki ve idari sorunların açıklığa kavuşturulmasına yönelik kararlardır. Danıştay'ın sadece görüş bildirdiği, bağlayıcı olmayan kararlardır.

İnceleme Kararları: Danıştay'ın kısmen bağlayıcı kararlardır. Danışma kararlarından farklı olarak inceleme kararları kapsamlıdır ve yerindelik yönünden yapılır.

İdari Kararları: Danıştay'ın bir idare organı gibi aldığı kararlardır. Genellikle merkezin, idari vesayet yetkileriyle ilgili konularda verdiği kararlardır.

Sayıştay

Sayıştay, Anayasayla düzenlenmiş mali bir denetim organı, aynı zamanda bir hesap mahkemesidir.

Sayıştay denetimlerini TBMM adına yapar.

Sayıştay Anayasal bir kuruluştur. Anayasada yargı bölümünde düzenlenmiş olsa da yüksek mahkemeler arasında sayılmamıştır.

Kararları kesindir ve kararları aleyhine Anayasa Mahkemesi dâhil hiçbir yargı yerine başvurulamaz.

Sayıştay üyelerinin tamamı TBMM tarafından gizli oyla seçilir.

Sayıştay Başkanının görev süresi beş yıldır, bir kimse en fazla iki defa Sayıştay başkanı seçilebilir.

Sayıştay, Bakanlar kurulunca ilgili olduğu yılın sonundan itibaren 7 ay içinde TBMM'ye teslim edilen kesin hesap kanun tasarısı ile ilgili uygunluk bildirimini en geç 75 gün içinde TBMM'ye sunmakla görevlidir.

TAŞRA TEŞKİLATI

Başkent teşkilatı dışında merkezi idare, üstlendiği kamu hizmetlerinin tüm ülke düzeyinde yürütebilmek için taşrada da örgütlenmek zorundadır.

Anayasaya göre Taşra teşkilatı il idare kademeleri ve bölge kuruluşları şeklinde ayrılır. Mülki idare kademeleri oluşturulurken ülkenin coğrafi, ekonomik şartları ve kamu hizmetlerinin gerekleri göz önüne alınır.

İl İdaresi

İl ve ilçe kurulması, kaldırılması, merkezlerinin belirtilmesi, adlarının değiştirilmesi, bir ilçenin başka bir il'e bağlanması kanun ile;

Bucak kurulması, kaldırılması, merkezinin belirtilmesi, il ilçe ve bucak sınırlarının ve bucak adlarının değiştirilmesi bir köyün veya kasabanın veya bucağın başka bir il ve ilçeye bağlanması, mühim mevki ve tabii arazi adlarının değiştirilmesi Cumhurbaşkanının onayı ile olur.

İllerin idaresinde **yetki genişliği ilkesi** uygulanır.

İl genel idaresi; vali, il idare kurulu ve il idare şube başkanları (il müdürleri) olmak üzere üç birimden oluşur.

Vali, ilde Cumhurbaşkanının temsilcisi ve idari yürütme vasıtasıdır.

Vali İstisnai bir memurluktur.

İl İdare Kurulu

Valiye danışmanlık yapan yardımcı olan İl İdare Kurulu Valinin ya da Vali Muavininin başkanlığında;

- Hukuk İşleri Müdürü
- İl Milli Eğitim Müdürü

- İl Sağlık Müdürü
- İl Tarım Müdürü
- İl Veteriner Müdürü
- İl Bayındırlık Müdürü
- Defterdar'dan oluşur.

İlçe İdaresi

İl genel yönetiminin alt kademesi olan ilçe yönetimi Anayasa'da düzenlenmemiştir. İlçe idaresi kaymakam, ilçe idare şube başkanları ve ilçe idare kurulundan oluşur.

Kaymakam

İlçe genel idaresinin başı ve mercii kaymakamdır. Kaymakam, ilçede Cumhurbaşkanının idari yürütme vasıtasıdır. İlçenin genel idaresinden kaymakam sorumludur. Bakanlıkların kuruluş mevzuatına göre ilçede lüzumu kadar teşkilatı bulunur.

İlçe İdare Kurulu

Kaymakama yardımcı olmak üzere kaymakamın başkanlığında

- İlçe Yazı İşleri Müdürü
- Mal Müdürü
- Hükümet hekimi
- Milli Eğitim memuru
- Tarım memuru
- Veteriner'den ulaşır.

Bölge İdaresi

Anayasaya göre, merkezi idare teşkilatı olarak birden çok ili içine alan bölge idareleri kurmak mümkündür. Bunlar sadece koordinasyonla görevlendirilebilir, çünkü Anayasa bunlar için yetki genişliğini kabul etmemiştir.

Bugün için sadece bazı bakanlıklar bölgesel ölçekte örgütlenmiştir. Örneğin;

- Çalışma Bölge Müdürlükleri
- Karayolları Bölge Müdürlüğü

- Orman Genel Müdürlüğü
- Vakıflar Genel Müdürlüğü

YEREL YÖNETİM (MAHALLİ İDARELER)

Belli bir yörede oturanlara, salt orada oturmaları dolayısıyla ortaya çıkan ortak gereksinimlerini karşılamak amacıyla tanınan özerkliği (kamu tüzel kişiliğini) ifade etmektedir. Anayasaya göre il özel idaresi, belediye ve köy olmak üzere üç yerel yönetim (mahalli idare) kuruluşu vardır.

1982 Anayasası'nın 127. Maddesinde mahalli idarelerle ilgili özellikler şu şekilde belirtilmiştir:

- Görev ve yetkileri kanun ile düzenlenir.
- Mahalli idarelerin seçimleri, **beş yılda bir** yapılır
- Merkezi İdarenin mahalli idareler üzerinde vesayet yetkisi vardır.
- Mahalli idareler; İl (özel idaresi), belediye, köy olarak belirlenmiştir.

İl Özel İdaresi

5302 sayılı kanunun 3. maddesinde il özel idaresi; “İl halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanmıştır.

12.11.2012 tarih ve 6360 sayılı yeni Kanuna göre Büyükşehir olan 29 İlimizin İl Özel İdaresi kaldırılmıştır.

Daha sonra 14.03.2013 tarihinde Ordu İlimiz de Büyükşehir olmuştur. Böylece toplam 30 İlimizin İl Özel İdaresi kaldırılmıştır.

İl Özel İdaresinin Organları

İl özel idaresinin organları, “İl genel meclisi”, “il encümeni” ve “vali” olarak belirlenmiştir.

BELEDİYELER

Belediye, belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir.

Kuruluşu

Belediyelerin kuruluşu ilgili özellikler şu şekildedir:

- Nüfusu 5.000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilir.
- Nüfusu 5.000'in altında da olsa ilçe merkezinde belediye kurulması zorunludur.

Belediyenin üç organı vardır. Bunlar, belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanıdır.

Büyükşehir Belediyesi

Belediye sınırları içindeki ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımına göre toplam nüfusu 750.000'den fazla olan il belediyeleri, fizikî yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak, kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir.

Türkiye'deki 30 Büyükşehir

Adana – Adana Büyükşehir Belediyesi
Ankara – Ankara Büyükşehir Belediyesi
Antalya – Antalya Büyükşehir Belediyesi
Aydın – Aydın Büyükşehir Belediyesi
Balıkesir – Balıkesir Büyükşehir Belediyesi
Bursa – Bursa Büyükşehir Belediyesi
Denizli – Denizli Büyükşehir Belediyesi
Diyarbakır – Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi
Erzurum – Erzurum Büyükşehir Belediyesi
Eskişehir – Eskişehir Büyükşehir Belediyesi
Gaziantep – Gaziantep Büyükşehir Belediyesi
Hatay – Hatay Büyükşehir Belediyesi
İstanbul – İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İzmir – İzmir Büyükşehir Belediyesi
Kahramanmaraş – Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi
Kayseri – Kayseri Büyükşehir Belediyesi
Kocaeli – Kocaeli Büyükşehir Belediyesi
Konya – Konya Büyükşehir Belediyesi

Malatya – Malatya Büyükşehir Belediyesi
Manisa – Manisa Büyükşehir Belediyesi
Mardin – Mardin Büyükşehir Belediyesi
Mersin – Mersin Büyükşehir Belediyesi
Muğla – Muğla Büyükşehir Belediyesi
Ordu – Ordu Büyükşehir Belediyesi
Sakarya – Sakarya Büyükşehir Belediyesi
Samsun – Samsun Büyükşehir Belediyesi
Şanlıurfa – Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi
Tekirdağ – Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi
Trabzon – Trabzon Büyükşehir Belediyesi
Van – Van Büyükşehir Belediyesi

KÖY İDARESİ

Nüfusu 150'den fazla olan yerlerde, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı'nın görüşü alınarak İçişleri Bakanlığı'nın kararı ile köy kurulur.

Köy idaresinin organları, köy derneği, ihtiyar meclisi ve muhtarlardır.

İktisadi Kamu Kurumları (KİT)

Bunlar ticaret, sanayi, madencilik ve tarım gibi ekonomik faaliyetlerde bulunmak üzere, kamu sermayesi veya kamu sermayesinin katkısı ile kurulmuş bulunan kuruluşlardır. Devletin bir girişimci gibi ekonomik hayata katılması sonucu meydana gelmişlerdir.

İktisadi kamu kurumları, sermayesi doğrudan doğruya devlete ait olanlar ve sermayesi bir başka iktisadi kamu kurumuna ait olanlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadırlar.

Sermayesi doğrudan doğruya devlete ait olanlar **iktisadi devlet teşekkülleri (İDT)** ve **kamu iktisadi kuruluşlarıdır (KİK)**.

Sermayesi bir başka İktisadi kamu kurumlarına ait olanlar ise **müesseseler, bağlı ortaklıklar ve iştiraklerdir**.

TC Ziraat Bankası, Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu, Devlet Malzeme Ofisi, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı, ÇAYKUR **devlet teşekküllerine** örnek gösterilebilir.

TCDD, Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü, T.C. Posta ve Telgraf Teşkilatı (PTT) **Kamu İktisadi Kuruluşlarına (KİK)** örnek gösterilebilir.

Sosyal Kamu Kurumları

Devletin çalışma hayatı, emeklilik, sağlık gibi konularda faaliyet gösteren kurumlarıdır. Sosyal Güvenlik Kurumu, Türkiye İş Kurumu Basın İlan Kurumu gibi kuruluşlar sosyal kamu kurumlarına örnek gösterilebilir.

Bilimsel Teknik ve Kültürel Kamu Kurumları

Devletin, bilim, yükseköğretim, kültür, sanat konularında kurmuş olduğu birimlerdir.

Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü, Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE) , TÜBİTAK, Üniversiteler, Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA), Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu gibi kuruluşlar **bilimsel teknik ve kültürel kamu kurumlarına** örnek gösterilebilir.

Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları (Örnekler)

- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile ticaret ve sanayi odaları
- Türkiye Ziraat Odaları Birliği ile ziraat odaları
- Türkiye Noterler Birliği ile noter odaları
- Türkiye Barolar Birliği ile barolar
- Türk Tabipler Birliği ile tabip odaları

DÜZENLEYİCİ ve DENETLEYİCİ KAMU KURUMLARI

Bağımsız idari otoriteler, sermaye piyasası, rekabet, radyo ve televizyon yayıncılığı bankacılık gibi kamusal yaşamın hassas alanlarında düzenleme ve denetleme görevini yerine getiren, devlet adına icra karar alma yetkisine sahip bağımsız nitelikte kuruluşlardır.

- Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)
- Rekabet Kurumu (RK)
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)

- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
- Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK)
- Kamu İhale Kurumu (KİK)
- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu)
- Kişisel Verileri Koruma Kurumu
- Nükleer Düzenleme Kurumu

Kolluk Faaliyetleri

İdarenin kamu düzenini korumak ve sağlamak amacıyla giriştiği ve kamu özgürlüklerini sınırlayıcı tüm faaliyetlerine kolluk faaliyetleri denir.

Kamu Düzeni

Kamu düzeni, bozulduğunda kamu yararını olumsuz yönde etkileyen ve bozulmasının önlenmesiyle de kamu yararı gerçekleşen düzendir.

Kamu düzeni; meydanlar, yollar ve parklar gibi umumi yerlerde ve gazino, kahvehane, tiyatro, sinema, otel, lokanta gibi umuma açık yerlerde geçerli bulunan düzeni ifade etmektedir.

Kamu düzeni, bu gibi umuma açık yerlerde bireylerin güvenlik, dirlik ve esenlik içerisinde sağlıklı olarak yaşamalarının sağlanması anlamına gelmektedir.

Kamu Düzeninin Unsurları

- Güvenlik
- Dirlik ve Esenlik
- Genel Sağlık
- Genel Ahlak

Kamu Hizmetleri

Kamu hizmeti: Siyasal organlar tarafından kamuya yararlı olarak kabul edilen, bir kamu kuruluşunun ya kendisi ya da yakın denetimi ve gözetimi altında özel kesim tarafından yürütülen faaliyetlerdir.

İdarenin Sorumluluđu

Sorumluluk, zarar doğurucu davranışın sonuçlarını giderme yükümlülüğüdür.

Kamu idaresi kamu yararı için işlem ve faaliyette bulunmaktadır. Ancak bu faaliyetler yerine getirilirken istenmeden de olsa bazı kişiler veya toplumun belirli kesimleri zarar görebilir. İşte bu zararın üstlenilmesi ve karşılanması idare hukukuna idarenin mali sorumluluğu olarak geçmiştir.

Anayasanın 125. Maddesinin son fıkrasına göre “İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür.”

Kamu Görevlisi Tanımı

Kamu hizmetinde çalışan, kamu kurumlarının insani (beşeri) ögesini oluşturan kişilere “kamu görevlisi” ya da “kamu personeli” denilmektedir.

